Gunver, den kloge i strid.

Mindeord for Gunver Hasseriis Krabbe (15. juni 1917 – 18. marts 2000),

af Peter Krabbe.

* * *

Jeg vil beskrive min mor Gunver som person, og jeg vil begynde med at fortælle om vores hjem på Østerbro. Jeg vil også prøve at skildre Gunvers arbejdsliv og forholdet mellem karriere og familieliv, men det bliver naturligvis kun sådan, som jeg selv opfatter det.

Først vil jeg nævne Gunvers naturlighed og venlige gemyt. Hun bar en harmonisk og lys atmosfære med sig.

Jeg husker tebordene om eftermiddagen i Rosenvænget med Gunver som det naturlige midtpunkt. Det var altid en fornøjelse, når Gunver havde tid at deltage, for hun havde travlt, men hun fandt dog ofte tid. Når vi nogle gange sad i havestuen på sommerdage, var tebordet lidt af en fest. Jeg husker vores livlige diskussioner, mine søskendes mangesidige interesser, familiens utvungne optræden og store humor. Vi elskede familielivet og udviklede et nært søskendeforhold. Som helhed var Gunver meget behagelig at være sammen med. Hun besad en slags musikalsk ro, som vi nød.

Foto: Gunver i sommeren 1936, 19 år gammel.

Vi fem søskende spillede meget musik sammen og sang ved flygelet i dagligstuen.

Så husker jeg Gunver i køkkenet. Vi kom ud til hende, nogle gange for at dække bord, andre gange for at bede om hjælp til lektier. Gunver fandt altid tid at hjælpe, for hun elskede lærdom og kundskaber.

I Rosenvænget spiste vi aftensmad til fast tid, og det var klokken 6. I tiden, da jeg gik i de små klasser, sad jeg gerne ved mahognibordet i dagligstuen om aftenen efter middagen og lavede mine skriveøvelser, mens far og mor snakkede over kaffen i den anden ende af stuen. De faste spisetider, den daglige rytme og samværet i stuen hjalp mig til disciplinen med lektielæsningen. De voksne holdt mig ikke til lektierne.

Til venstre: Peter, Gunver, Terese og Ursula i køkkenvinduet i Rosenvænget omkring 1964. Foto: Tom Fletcher.

Så husker jeg Gunver siddende om aftenerne i sin røde cardigan i sofaen i dagligstuen med fødderne oppe og en bog eller en krydsogtværs i skødet - den søde og hyggelige mor, der havde tid at lytte og som gav kloge svar. Gunver var i perioder meget væk fra hjemmet, når hun arbejdede på Folkeuniversitetet, så vi søskende var ofte henvist til os selv og hinanden. Men Gunver kompenserede fuldt ud for det, synes jeg, ved sin høje grad af nærvær i samtaler. Dertil kom, at vi ikke så ofte blev forstyrret, for Henning og Gunver havde sjældent gæster.

Når jeg tænker på Gunver i sofaen, ser jeg også husets store dagligstue for mig med de to tykke gulvtæpper. Bag sofaen står reolerne med de mange klassiske værker; til højre for Gunvers plads ved standerlampen er hylden med de tyske romantikere, heriblandt Goethe og Novalis, som senere bliver mine yndlingsforfattere. Til højre derfor står reolen med græsk og latin - jeg mener, at der er hele tre hyldemeter om det gamle Grækenland og Rom, deriblandt mange værker på græsk og latin, for Henning læser oldgræsk. I en vinduesniche, som vi kalder karnappen, står to

lyseblå stole i rokokostil og et lille bord med telefonen. I den anden ende af stuen står flyglet, mahognibordet, en smal reol med grammofonplader samt en række høje reoler fulde af værker af engelske forfattere og store, illustrerede kunstbøger og tykke leksika.

Men ud over dagligstuen er havestuen fuld af reoler, desuden et stort værelse ovenpå, som Henning kalder *morning room*. På Hennings arbejdsværelse, hvor væggene naturligvis er dækkede af reoler fra gulv til loft, kan man endda finde hylder med to rækker af bøger i mindre format, den ene række uden på den anden.

Hos Gunver i sofaen sidder vi også nogle gange med vores lektier og stiløvelser om aftenen. Jeg husker en aften i tiden, da jeg går på studenterkursus. Jeg fortæller, at jeg har engelsk stiløvelse for, og hun foreslår mig at komme op med den, så vi kan lave den sammen. Jeg kan huske den harmoniske stemning, som hun skaber, og den hygge, der følger med arbejdet.

* * *

Jeg vil også nævne Gunvers søster Mildrid, som vi så meget til og som også havde fem børn. I Mildrids hjem var der en hyggelig og lys stemning, som mindede om vores.

Mildrid havde stor interesse for sprog og var meget optaget af sprogligheder. De to havde et nært forhold hele livet og sås ofte, i de sidste mange år ugentligt. De støttede hinanden, dels da de mistede deres mænd samme år, i 1980 (Mildrid var ganske vist skilt forinden), dels da Mildrid mistede sin yngste søn.

* * *

Hvad angår forholdet til børn og familie, havde Gunver en sjælden evne til at hvile i sig selv, at undlade at stille krav og forventninger. Hun rettede følgelig også sjældent bebrejdelser mod nogen. Naturligvis korrigerede hun os børn i de små ting, sådan som det hørte med til opdragelsen, men i de større ting lod hun og Henning os frit.

Dengang jeg var færdig med 2. real, fik jeg lyst at skifte skole. Jeg tog da på eget initiativ ud at tale med rektoren for en anden skole. Efter et stykke tid på det nye sted længtes jeg dog tilbage til det gamle igen. Jeg henvendte mig derfor til min tidligere rektor, som tog imod mig, og jeg kom tilbage til mine gamle kammerater. Henning og Gunver blandede sig ikke i mit valg af skole.

Da Niels og Erling var bare 15 og 14 år, fik de lov at tage på en måneds telttur til Laplands vildmark med to jævnaldrende kammerater, de fire alene.

* * *

Når jeg taler om Gunvers høje grad af nærvær, mener jeg dels, at man havde hendes fulde opmærksomhed i samtaler.

Men jeg tænker også på nærvær i intellektuel henseende: åndsnærværelsen, koncentrationen. Gunver var en fremragende lytter. Læste man en sætning højt for hende, kunne hun fastholde hele ordlyden ved første gennemhøring.

Hørte hun en beretning, samlede hun sig helt om den og dannede sig præcise forestillinger og billeder. Derfor var det dejligt at dele højtlæsning med hende.

Jeg husker, at jeg engang i slutningen af halvfemserne, i Gunvers alderdom, læste en god novelle højt for hende i havestuen i Rosenvænget. Historien foregik i Holland i 1500-tallet, under billedstormens tid. I indledningen blev der i tæt form skildret et optrin med mange personer og detaljer. Jeg gjorde et kort ophold for at give hende lidt tid til at optage det, men hun tilkendegav med et nik, at hun allerede var færdig og klar til mere. Jeg fortsatte med resten af novellen, som varede en god time, og mærkede af Gunvers ro og koncentration, at næppe en detalje gik tabt for hende. Ved slutningen af historien spurgte hun til en person, der var blevet nævnt i indledningen men som ikke var blevet omtalt senere. Ham havde hun husket.

Gunver stærke koncentrationsevne kom hende til gode i stort som i småt. Hun kunne samle sig om sin læsning, selv hvis folk omkring hende snakkede. Og hun forstod at udnytte sin tid. Hun fortalte, at i Frederikshavn, i tiden mens hun ammede, læste hun Ibsens dramaer med et barn på armen. Hun kunne afbryde læsningen og give barnet fuld opmærksomhed, når det passede.

* * *

Henning var professor i engelsk sprog og litteratur, men han var også meget kyndig i kunsthistorie og besad en anseelig bogsamling om emnet. Han arrangerede hver sommer en kunstrejse, som regel til Italien, i de første år for sine gymnasieelever, senere for de universitetsstuderende, hvori også Gunver deltog.

I hjemmet var Henning som regel optaget af læsning og skrivning. I tiden 1966-1974, da han var professor ved Odense Universitet, var han ofte væk, eftersom han boede derovre fra mandag til torsdag hver uge. Dette medvirkede til, at vi børn ofte var henvist til os selv og hinanden, når Gunver var ude.

Henning var en passioneret højtlæser og læste meget højt for Gunver, dels store romaner af Dickens eller Tolstoj, dels hvad han selv skrev, som han bad hende tage stilling til. Hennings højtlæsning for Gunver fyldte meget i hjemmet.

Henning skrev doktordisputats i 1952 om Shelleys poesi, en længere afhandling på engelsk i 1955 om Bernard Shaws Shakespeare-kritik, en serie radioforedrag om Shakespeare og hans teater, der udkom i bogform i 1962, tre lange afsnit på i alt 330 sider om engelsk romantik til Verdens Litteraturhistorie på Politikens Forlag (1971-74); desuden var han redaktør på en udgivelse af Shakespeares

samlede skuespil på dansk ved Haases Forlag (1975-78), hvortil han bidrog med oversættelse af seks af stykkerne (det drejede sig om en modernisering af Edvard Lembckes oversættelser) og indledninger til alle 37 skuespil samt et 88 siders afsnit om digterens liv og værker. Derudover skrev han løbende artikler, kronikker og debatindlæg i aviser.

Jeg tror, at Henning har læst alt dette højt for Gunver. Der var også hans ledelse af foredragsforeningen *Kredsen* i Frederikshavn, og senere Shakespeareselskabet i København, hvis sager han formodentlig delte med hende i detaljer.

Gunver, som i al denne tid havde sit eget arbejde at passe, har uden tvivl været glad for højtlæsningen, men jeg tror, at det i perioder har været belastende for hende, navnlig i årene, hvor børnene var små, at Henning simpelthen ville dele alt med hende.

* * *

Når jeg tænker på Gunvers familieliv, synes jeg, at hun var opofrende. Ud over sit arbejde klarede hun husholdningen, tog sig af sine fem børn, lavede aftensmad hver dag, smurte madpakker om morgenen og meget andet. Hun var næsten altid beskæftiget.

I familielivet spillede Gunver af og til en martyrrolle. Hun beklagede sig over, at hun fik for lidt hjælp til arbejdet i huset og at familien lagde for meget beslag på hendes tid. I tiden, da vi var halvvoksne, skete det ikke sjældent, at hun beklagede sig til familie og venner over sine dovne børn.

Men Gunver var nu svær at hjælpe. Vi børn kom tidligt til at føle, at vores hjælp ikke var god nok eller at den ikke var på den rigtige måde. Det var, som om hun ikke accepterede hjælpen. I en tid havde hun hushjælp, men det gik heller ikke.

Mange år senere, da jeg en tid arbejdede i en Rudolf Steinerbørnehave, hvor husarbejdet indgik i legen, så jeg, at det er børns naturlige lyst at hjælpe i hus og have. Det overraskede mig, og jeg forstod, at der var noget, der ikke havde fungeret i mit barndomshjem.

Men selv om denne ting ikke fungerede, forbedrede situationen sig dog med årene: Vi lærte selv at hjælpe.

* * *

Gunver havde mere end åndsnærværelse, hun havde også klogskab. Hun forstod at vurdere personer og begivenheder rigtigt, at lade dem gælde for, hvad de virkelig var. Hun var dygtig til at gennemskue falskhed og forstillelse. Denne evne kom navnlig til udtryk på hendes arbejde.

Gunver var leder af afdelingen for hørelære på Musikvidenskabeligt Institut i København, hvor man bl.a. uddannede gymnasielærere. Hun var desuden institutbestyrer i en årrække i firserne.

Hun var meget engageret i sit arbejde og klarede det godt. Blandt kollegerne havde hun mange nære og fortrolige venner.

Gunver sad i forskellige interne råd, hvor man behandlede sager vedrørende lærere, studerende og undervisningen. Nogle gange var der naturligvis sager om konflikter, som der jo er på alle arbejdspladser. Gunver var en dygtig iagttager. Hun kunne se, hvornår voksne mennesker opførte sig som børn og handlede ansvarsløst. Jeg tror, at grunden til, at Gunver kunne gennemskue den slags, var, at hun selv havde lagt den ansvarsløse adfærd bag sig. Hun havde mod til at sige folk imod, og hun forstod at sige det rette ord på det rette tidspunkt, og gerne med humor.

Blandt de studerende var Gunver meget vellidt. Af og til hørte jeg dog også om nogle, der var lidt bange for hende.

Gunver kunne have en skarp tunge. Jeg vil give et humoristisk eksempel fra hjemmet: Ved tebordet beder Henning Gunver om at forklare en ting om musikhistorie, og hun går straks i gang. Det lykkes dog ikke Henning at følge udredningen. De snakker lidt frem og tilbage, og på et tidspunkt erklærer han opgivende og lidt utålmodigt:

- Du kan ikke forklare det, så menigmand kan forstå det.
Gunver svarer afmålt:
- Jo, hvis »menigmand« vil høre efter.

Henning ler. Han ser det teatralske i situationen – kvinden med den rappe replik. I den slags situationer plejede han at bemærke med stilfærdig humor: »She doesn't suffer fools gladly«.

En anden erindring: Ved et tebord taler vi om græske verserytmer, og jeg spørger, hvad en daktyl er. Gunver funderer et øjeblik, og jeg ser af hendes inspirerede blik, at hun opfinder et eksempel. Hun former sit svar daktylisk: »Mestendels flyder det danske nu bedst i daktyler«.

* * *

Ursula og jeg læste nogle af Gunvers breve fra 20årsalderen og fandt en side hos hende, som vi ikke kendte: en pjattet ung pige.

Gunver var 38 år, da hun fik mig, og 39, da hun fik Ursula, så vi har kun kendt hende som en moden og klog kvinde. Hun talte ikke så meget med os om sin ungdom og udvikling. Hun var sky på dette punkt. Men jeg vil alligevel prøve at fortælle lidt.

Gunvers studietid gik raskt. Hun var færdig som cand.mag. i musik (med dansk og engelsk som bifag) i en alder af 24 år og fik derefter forskellige lærerstillinger på gymnasier, politiskolen og andre steder.

På Metropolitanskolen tog Gunver pædagogikum og underviste i nogle år. Hun fortalte, at hun læste Scherfigs *Det Forsømte Forår* med sin klasse i dansk og at hun fandt det pudsigt, at eleverne ikke syntes at lægge vægt på, at bogen foregik på deres skole. - Metropolitanskolen var dengang et drengegymnasium, og mange af eleverne var betagede af deres unge lærerinde. En aften skete det dog, at en af dem så hende i byen med en fremmed herre (måske Henning). Nu kunne klassen ikke sværme for hende som før, fordi de forstod, at hun »tilhørte en anden« og at de ikke havde hende »for sig selv« (naturligvis tog de ikke selv dette alvorligt). Da Gunver en dag trådte ind i klasselokalet, stod et vers på tavlen, som de havde skrevet i spøg:

Nu grædes der i klassevis,
Nu jamres der i massevis,
For nu er vores Hasseriis
Et fremmed mandfolks nassegris!

Ofte fortalte Gunver os om, hvordan det var at bo i København under besættelsen. Vi hørte om udgangsforbuddet om aftenen og om vogne, der kørte rundt i gaderne med tyske soldater, som skød efter folk, der trodsede forbuddet og færdedes ude. Og hun fortalte om befrielsen og glæden i foråret 1945. Hvert år satte vi stearinlys i vinduerne om aftenen den 4. maj.

Til Terese fortalte Gunver om sin personlige udvikling og gav gode råd, mest om kærlighed og forhold. Hun fortalte, at inden hun mødte Henning, havde hun haft et forhold til en organist og pianist ved navn Kjell Olsson, der var kendt som akkompagnatør. Gunver brød med ham, fordi hun fandt ham for dominerende.

Gunver havde mange forbilleder som ung. Et af dem var den norske forfatter Sigrid Undset. Gunver beundrede hendes selvstændighed og beslutsomhed.

Sigrid Undset (1882-1949) havde tidligt forfatterdrømme men satte sig i første omgang som mål at forsørge sig selv, hvilket var usædvanligt for en kvinde dengang. Hun kunne have fundet sig en velhavende ægtemand, der forsørgede hende, men hun foretrak selvstændigheden. Skønt kontorarbejdet ikke tillokkede hende, tog hun handelsskoleeksamen, dygtiggjorde sig og søgte at blive 'verdens bedste sekretær' – sådan husker jeg, at Gunver udtrykte det – for at skabe rum til det, som optog hende, skriveriet. Det lykkedes, og hun slog igennem som forfatter.

Gunver udviklede denne egenskab, selvstændigheden, i sit eget liv. I Frederikshavn uddannede hun sig til talepædagog, skønt hun havde en uddannelse i forvejen. Hun gjorde det for at få et arbejde, som tillod hende at passe sine børn ved siden af, mens de var små. Senere, i København, tog hun en tredje uddannelse som musikpædagog, fordi hun gerne ville undervise i hørelære.

Som ung udviklede Gunver sig også hos en noget ældre englænder, miss Evelyn Heepe. Det var en lidt excentrisk kvinde, der underviste i engelsk og holdt kulturelle sammenkomster i sit hjem i København. Jeg tænker, at miss Heepes engelskkundskaber har været et andet af Gunvers ungdomsidealer. Jeg ved, at da hun en gang fik ros af hende for sin udtale, blev hun så stolt, at hun huskede på det resten af livet.

Gunver rejste til England i 1946 eller 47 og arbejdede på BBC-kontoret i *Danish Section* et års tid. Hun kom hjem og blev gift med Henning i august 1948.

Gunver virkeliggjorde idealet om engelskkundskaber, for hun lærte at beherske sproget som få. I slutningen af 1980'erne, efter Hennings død, oversatte hun til glimrende engelsk en afhandling i tre bind om norsk spillemandsmusik, skrevet af hendes kollega Morten Levy. Arbejdet varede længe, og ofte snakkede hun med os om teksten. Hun var ikke altid tilfreds med formuleringerne i den danske original. »Denne bog vil to ting«, skrev forfatteren for eksempel i indledningen, hvorefter han beskrev bogens sigte. Gunver fandt denne vending lidt sløset og klichéagtig og søgte at forbedre den i sin oversættelse. Det blev til *This book has a double aim*. Det er et eksempel på, at oversættelsen ofte kom til at overgå originalen.

På et tidspunkt bad en anden kollega hende oversætte en artikel, han havde skrevet, om komponisten Alban Berg til et udenlandsk musikvidenskabeligt tidsskrift. Han havde først selv lavet en engelsk oversættelse, men den var blevet forkastet af redaktionen. Nu oversatte Gunver artiklen på ny - og så blev den straks antaget.

Så husker jeg, at Gunver var fascineret af den svenske forfatter Eyvind Johnson (1900-1976) og hans bøger.

* * *

Særlig påvirkning modtog Gunver fra sine svigerforældre Jon Krabbe (1874-1964) og Margrethe Krabbe, født Casse, (1876-1970), samt Margrethes søster Emma Casse (1879-1974).

Gunver fortalte, at da hun i 30-årsalderen kom ind i Krabbefamilien, gjorde det indtryk på hende, at man her ikke blot læste og diskuterede de store forfattere men også *elskede* dem. Gunver havde som studerende naturligvis læst en del, men hun var vant til universitetets kritiske tilgang til litteraturen. Hun mærkede, at Emma og Margrethe ikke blot læste de store forfattere men også tog dem til sig og dyrkede dem. De så litteraturen som en vej til dannelse af både hjerte og ånd.

For eksempel var medlidenheden, medfølelsen med den nødlidende, en egenskab, der var stærkt udviklet hos de to søstre (og i øvrigt også hos min tante Gudrun Krabbe).

Henning beskrev de bærende træk i Margrethes karakter som sandhedskærlighed og retfærdighedsfølelse. Jeg har kun kendt min farmor som gammel, men jeg forbinder hende med en dybde og klogskab, som minder mig om orientalske religioner.

Margrethe var allerede fra ungdommen svagelig; dog fødte hun fem børn. Hun læste meget højt for dem, først og fremmest af sin yndlingsforfatter Dickens, men også Ingemanns romaner, Carsten Hauchs *En Polsk Familie*, Ørvarods Saga og andet. Hun var hele sit liv lykkelig for litteratur, lærte sig latin i en alder af 50 år og italiensk i en alder af 60, forblev åndsfrisk i sin høje alderdom og læste romaner på seks moderne sprog.

Svigerfar Jon Krabbe var sagfører og kommitteret i islandske sager i udenrigsministeriet (han havde selv en islandskfødt mor). Jon arbejdede hele sit liv for Islands sag men fik i tiden op til 1944 særlig betydning som hovedkraften i det politiske arbejde for landets selvstændiggørelse.

Som person var Jon klog, beskeden og hjertevarm. En af hans tilbøjeligheder var at hjælpe nødlidende økonomisk, at støtte dem i diskretion, navnlig unge islændinge i København. Til Gunvers bror Vagn, som var ramt af polio, sendte Jon hvert år penge til en rejse til udlandet, dog uden at han skulle erfare, hvorfra de kom, for han ønskede ikke, at Vagn skulle føle sig forpligtet til at vise taknemmelighed. Gunver formidlede pengene og foregav, at hun ikke vidste, hvem der sendte dem.

I årene, efter Gunver og Henning var flyttet til København, kom Jon, Margrethe og Emma nogle gange til middag i Rosenvænget. Mange år senere fortalte Gunver mig, at de tre var noget af det fineste selskab, man kunne have. Dermed hentydede hun dels til deres dannelse, men navnlig til deres ædle karakteregenskaber.

* * *

Det har været en gave at have Gunver til mor - hendes lyse sind strålede over hjemmet.

Jeg vil alligevel slutte med et par ord om hendes arbejdsliv.

I 1980'erne fortalte Gunver mig meget om forholdene på sit arbejde, og jeg hørte om mange af de sager, de behandlede i instituttets råd, nogle gange af fortrolig art. Når jeg ser Gunvers liv på afstand, føler jeg, at det egentlig ikke var hos familien men snarere blandt kolleger, at hun udfoldede sit væsen bedst. Ud fra dette synspunkt vil jeg hævde, at konflikthåndtering var hendes stærkeste side.

Gunver kunne gennemskue egoistiske ønsker hos kolleger og studerende og overskue de resulterende konflikter. I sin daglige undervisning kunne hun måske være lidt skrap og utålmodig, men i instituttets råd, når hun var nødsaget til at korrigere andre, var hendes dom mild: Gunver var blid, tolerant, tålmodig og hjælpsom, og hun var parat til at drage sine egne synspunkter i tvivl.

Disse gode karakteregenskaber svarer, synes jeg, til betydningen af hendes navn. Gunver, som er et nordisk navn, menes at betyde 'den kloge i strid' eller 'den stridskloge'.

* * *

Gunver sagde engang, at hvis hun kunne leve sit liv om, ville hun være middelalderforsker – måske i England. Hun kunne lide at sætte sig ind i andres tænkemåde (i dette tilfælde middelaldermenneskers). En anden gang sagde hun, at hun gerne ville have været formidler eller tolk ved politiske freds- og nedrustningsforhandlinger for at bidrage til at styrke tilliden mellem landene. Spørgsmålene omkring Danmarks EF-medlemsskab i 1972 optog hende, også berlinermurens fald og Gorbatjovs betydning for Rusland.

* * *

Skrevet til slægtshjemmesiden www.andersaner.dk
i 100-året for Gunvers fødsel.

Espergærde, efteråret 2017,
Peter Krabbe.

Tak til Terese og Erling for kommentarer.